

umotvori, ki so po vsem Gerškem sloveli, in zavolj katerih so tudi premožni Rimljani radi tje zahajali. Celó luko okinčijo Rodiščani kakih 200 let pred Kristusom z orjaškim kolosom, neko čudo veliko, do 70 vatlov visoko človeško podobo iz brona, ki je, kakor se pripoveduje, nad uhodom v luko na dvéh skalah z eno nogo na ti, z drugo na uni strani stala, v roki pa morski svetilnik nosila, da so barke z razpetimi jadri ji med nogami lahko tudi ponoči sëmtertjè jadrale. — Pa zavidljiva osoda je vse spremenila. Kolos ali omenjena bronasta podoba je stala le 56 let. Rodiški otok je namreč potresom podveržen — in strašen potres podere orjaško podobo in bronasti kosi ležé več stoletij okrog. Cesar Vespazian zedini do takrat samostalno rodiško ljudovlado z rimsko državo; pa leta 672 si podveržejo Arabčani krasni otok, in blagostanje začne naglo pojemati. Kmali pa se spet nekoliko povzdigne, ko se verli, iz Palestine pregnani Joanitarji po pregnanih Arabčanih v letu 1320 lepega otoka polasté. Odslej je Rodi 200 let prav za prav otok kristjanskih romarjev v obljubljeni deželi. — Leta 1522 pa sklène Soliman II., car turški, viteze rodiške pregnati, in se, naj veljá kar hoče, važnega otoka polastiti. Z grozovito vojsko pride nad junaške viteze, zgubi mnogo mnogo najhrabejših vojakov, pa vendar ne neha, dokler mu vitezi 26. decembra 1522 otoka ne odstopijo. Pregnanim vitezom podelji Karol V., car nemški, v letu 1530 Malto, in zato se imenujejo Joanitarji sedaj — vitezi malteški, kakor so se prej vitezi rodiški imenovali. Rodi pa začne spet zdihovati pod vladò turško in hirati.

30. sušca se podamo ob sedmih zjutrej iz parobroda v mesto, ki stoji ob in na nekem majhnem griču. Ozidje je močno in terdno, in tudi poslopja v mestu so lepo in terdno zidane. V gosposki ali viteški ulici je viditi še mnogo gerbov, ki nekdanje pohištva junaških vitezov kinčijo. Zgornji del mesta pa je zgol podertina, ker je lansko leto strela v smodnišče udarila in tak stres napravila, da je vse razpadlo. Le s težavo smo lazili po razvalinah do neke vse razpočene turške mosée. Spodnje mesto ob morji pa ni veliko poškodovano.

Malo po malem ogledamo vse mesto in tudi bližnjo mestno okolico, ki jo visoke palme lepo kinčijo. Stanovavcom, ki jih utegne do 10,000 biti, se vidi, da pod turškim jarmom živé. Ves, nekdanj toliko naljuden otok šteje dandanašnji javalne 30—35,000 stanovavcov, ki so večidel Turki in Judje.

XI.

Okolj štirih popoldne odrinemo dalje, pa ne jadramo o primorji male Azije kakor romarji preteklega leta, ki so iz luke rodiške v Mertino, kakih šest ur pod Tarsom, kjer je bil sv. Pavel rojen, in dalje v Skanderum (Alexandrette) in v Latakijo, in — od tod še le v Cipro jadrali, ampak zavijemo precej bolj na desno v široko morje proti Cipri. Pri vsem tem pa se nam kažejo do terdne noči osnežene tavrške gore, ki svoje odrastke po vsi Natolii razširjajo. — Poslednji dan sušca pa ne vidimo skorej do desete ure zjutrej družega ko nebo in vodo. Pa mahoma se nam prikaže otok cipriški, in še pred poldnem pridervi jaderna „Adria“ vstric njega; pa je tolik, da smo celo popoldne ob južnem bregu naprej dervili in vendar še le o polnoči pred Larnako dospeli. — Dolg je otok cipriški od zahoda proti izhodu 33 zemljopisnih milj, širok pa 16, in obsežek njegov méri 343 štirjaških milj. Po vsi dolgosti otoka se vleče visoka gora, ktere najvišji vrh proti izhodu je sloveči Olimp, na katerem je stal nekdanj zanimiv Venerin tempelj, ki se mu ni smela nikdar nobena ženska bližati. — Otok ta je nenavadno rodoviten in že nekdanji narodi so ga zavolj čudovite plodnosti in zavolj ugodnega podnebja visoko čislali. — Plodnost je ohranil, podnebje pa se je po nemarnosti in lenobi turški jako spremenilo in pokvarilo. Napravili so se namreč sëm ter tje

veliki močirji in smerdljive luže, ki zrak kvarijo. Tudi je nek na cipriškem otoku poleti vročina veliko večja ko v družih bližnjih okrajnah, pozimi pa nasproti večji mraz, in ker tù le poredkoma dežuje, se posušé poleti vsi potoki in vse rečice, ki tla namakajo, razun ene same. Pri vsem tem je otok, kakor sem že opomnil, nenavadno rodoviten, in pride-luje se na njem kar mnogo izverstnega žita, posebno pšénice in ječmena, mnogo svile, laške volne, olja, vina, rožičev in družega sadja. Posebno dobro pa se sponašajo vertni sadeži vsake verste. — Nekdaj so se kopale tù tudi razne kovine, in nekdanji narodi so hodili sem posebno po baker. Ali jih dandanašnji še kaj kopljejo, mi ni znano. — Cipriani pa imajo tudi lepe senožeti in spašnike, in zato je živinoreja tù na višji stopnji ko na joniških in gerških otokih. — Da so bili Cipriani nekdanj premožni in bogati, je pri toliki rodovitnosti zemlje pač naravno. Vès otok je bil poln lepih, obilo naljudenih mest. Mesta Paphos, Amathusia, Aphrodisium in Salamis so slovele deleč okrog — posebno Paphos (Pafos) zavolj gerde sladnosti, s katero so Venero častili. Pod turškim jarmom pa se je ne samo blagostanje, ampak tudi število stanovavcov jako zmanjšalo, in vès otok jih šteje le še do 120,000.

Pervo zgodovino otoka cipriškega zakriva tema starodavnih časov. Spervega je bil otok najberže razdeljen med več kraljičev, ki so vsak v svoji okrajni samostalno vladali; v letu 550 pred Krist. pa se ga polasti Amasis, kralj egiptovski. Ko si pa divji nori Kambiz Egipt podverže, pride tudi otok cipriški pod perzijansko oblast, pa je imel menda vendar še lastne kralje, ki so Perzijanom le davk plačevali. — Perzijanom ga vzame pozneje Cimon, pa vsled mirú Antalcidovega ga dobé Perzijani kmali spet v roke. Aleksander Véliki ga oprosti za vselej jarma perzijanskega, pa po Aleksandrovi smerti si ga podverže Ptolomej Lagov, ki je bil po omenjenem velikem pridobitlju egiptovsko kraljestvo podedoval. Vendar pa je imel otok cipriški odslej večkrat lastne kralje, toda iz kraljeve egiptovske rodbine. — 58 let pred Krist. se ga polasté poslednjič siloviti Rimljani. — Po razdelitvi rimske države pride pod izhodno carstvo, in dobí spet lastne, toda od carov bizantinskih odvisne vladarje carske kervi. Komen I. pa se odpové oblasti bizantinski, ter se povzdigne v samostalnega kralja, in rodbina njegova vlada do leta 1191. V tem letu pa dá Rihard, oroslonovo serce, kralj angleški, kraljestvo cipriško rodbini Lusignanov. — Ko pa možko pokolenje Lusignanov odumré, prevzame vladò Jakob, nek postranski Lusignan, ki je bil z Benečanko Katarino Kornarovo oženjen. Jakob umerje brez otrok, in lepo kraljestvo ostane vdovi Katarini, ki ga leta 1473 rojakom svojim, mogočnim Benečanom zapustí. Sto let so Benečani v mirnem posestvu kraljestva, pa leta 1571 jim ga vzame Amurat III., car turški, dasiravno ga junaški Bragadin čversto in hrabro brani. — Od takrat že zdihuje in hira krasni otok pod jarmom turškim.

(Dalje sledí.)

Vsi štirje letni časi na enem kupu.

Podobarji in malarji pogostoma umetniško sestavljajo štiri letne dōbe: spomlad, poletje, jesen in zimo, da se ž njimi zalšajo krasne sobe; natora jih pa navadno pod našim obnebjem tako vreduje v svoji prostorni dvorani, da se versti dōba za dōbo.

Na Kočevskem pa je kaplanija, ktera v zapadu mejí na Kostel, in ktero, če se ne motim, Kostelci zovejo *Zdihovo* *), kjer sem pred nekimi leti mesca kimovca

*) Res človek, kadar s Kostela čez jark po stermem bregu gré na *Zdihovo*, se potí in diha, da je kaj; vendar mislim, da *Zdihovo* ima svojo korenino v besedi „vzdihovati“ in ne v „zdihati.“ Ime „Oberskril“, ki bi imelo „Zdihovo“ pomeniti, je pa gotovo na pol slovensko. Pis.

(septembra) vidil prosto, pod milim Bogom, čvetero letnih časov tako blizo skupaj, da sem v poli ure zamogel peš vso daljavo prekoračiti od terde zime memo cveteče spomladi in prijaznega poletja do grozdorne jeseni. Tako-le je to bilo:

Proti polnočni strani od kaplanije za steno v prijetnem bukovem gojzdu je jama, ktera je globokemu, umetno izdelanemu vodnjaku podobna; od strani se va-njo gré skozi vrata kakor v kak globok hram ali klet; ni mi znano, ali ima jama kako posebno ime. Dno je vedno z ledom pokrito, stena okrog je ledena, in kaj mično kinčijo mlade bukvice njeni verh, nad katerim se zamekljivo vidi namesto pokrova modro nebó. Za res je škoda, da ni ta jama blizo kakega mesta, zakaj ona prekosí vsako ledenico, in tudi posestniku bi leto in dan dokaj šestice v žep donášala.

Nasekali smo bili tû terdne zimske robe in ž njo jerbášek napolnili, ki smo jo, obedvoje pri tadašnjim gostoljubnem gosp. duhovnu, drobili v vinske kozarce. Komaj pa smo iz ledenega kraja storili kakih deset stopinj, kar nas prejetno sprejme pred jamnimi vratami pomladanski zrak, kjer je robida obilno cvetela; storivši še nekoliko korakov, smo se že znajdli v poletni soparci, kjer bi bil naš terdi zimski zaklad se kmali jokaje v solzih potopil, če bi ne bil zavit skerbno v bele pertičke.

Pridši do vasí, kjer je kaplanija, smo vidili ljudi se še z žetvijo ukvarjati, ker tukaj žito kasno dozori. Od tod proti jugu se svet naglo na dol obesi, kjer je v sredi stermine, kamor merzla sapa ne dospe, in kamor se iz Zdihovega v četertinki ure pride, nekaj vinogradov, katerih grojzdje smo takrat pri obedu oberali.

V znožji stermega brega pa Kolpa bobni po tesnem toku med krajnskimi in horvaškimi gorami.

Koga bi ne mikalo zvediti, če še kje v naši deželi prosta narava tako blizo cvetja, žetve in zrelega grozdja vedno led shranuje? Križnogorski.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Siska 7. febr. Pretekli teden se je prodalo 6000 vagánov pšenice banaške od 84 do 87½ funtov težke po 50 do 56⅔ grošev, in horvaške po 46⅔ do 50 grošev. Napolica se je po 43 do 45 grošev na drobno prodajala; koruze se je spečalo 2000 vag. po 44 do 46 grošev, najbolje sriemske po 46⅔ grošev. Ječmen se je prodajal na drobno po 30 do 35 grošev, oves po 25 do 26 grošev. Reke so z ledom zabite; mraz je hud; vozovina do Zidanega mosta je 45 do 51 kr. (Gosp. list.)

Iz starega Terga na Štajerskem nam naznanjajo čast. gospod Fr. Verbnjak žalostno novico, da je gosp. Janez Zadravec, kaplan v Jerenini poleg Maribora 29. dan pr. m. v Gospodu zaspal. Bil je mlad duhovnik, obče ljubljen in spoštovan gospod. Gosp. Verbnjak, ki so rajnega napravili, da je šel v šolo, in so mu bili vse-skoz prijazen podpornik, so mu zapéli tudi žalostinko, v kateri pravijo:

Moj školar lübleni
Mi dela krivico:
Napreje gré meni
Na Božjo pravico.

Bodi mu zemljica lahka!

Od sv. Trojice na Štaj. 6. febr. Pri nas je zima huda tako, da voda se v vodnjakih suši, tako, da moramo deleč po njo hoditi; tudi za živinico je hudo, ker jo moramo deleč napajati goniti, pot je pa zmerznjena. Ters ali vinska terta je tû in tam pozebla. Vince se lepo čisti in se lepo dela; dobi se še pri nas štertínjak od 40 do 50 fl. Slanina (špeh) je po 24 krajcarjev sr. funt; zlo skup je; ker nismo reje imeli, so bili fureži do novega leta že vsi opravljeni, zato nam pa zabelje manjka. Koruza je tudi draga po 3 fl. 20 kr. vagán; al za ajdino bo letos huda,

ker je pri nas celó nič pridelali nismo; slana jo je vso popalila. J. Zurman.

Iz Pična v Istri 10. febr. — Tukaj v Pičnu je že 12 dni na ogled postavljena neka sila čudna ženska iz izhodne Indije unkraj reke Gangesa, iz polotoka Tonknig-a, kjer je vročina taka, da rast ljudi zatera; zato so tû ljudje samo do štiri pedí veliki, njih telo je slabo in šibko, podobno našim otrokom dve leti starim. Oni nimajo ne hiše ne obleke, samo s svojimi lasmi si pokrivajo telo. Podnevi iz jam, v katerih bivajo, ne prilezejo zavolj silne vročine in zavolj strahú, da bi jih ne raztergala in požerla strašna zver, samo ponoči se priplazijo iz podzemeljskih votlin, si iskat potrebnega živeža, divjih sladkih korenin, zelenjadi in posebnih tičkov; pitje njih je gerda črna voda. Tudi neznajo prav govoriti; le neke glasove dajejo od sebe in z rokami in gibanjem se porazumljajo; kadar ne morejo ničesa jesti dobiti, napadajo eden drugega, se zadavijo in pojejo. Luna jim je Bog; z povzdignjenimi rokami in na obrazu ležeči jo molijo kot svojega dobrotnika; na solnce pa merzijo, ker jih zeló peče, ako se iz votlin pod milo nebo prikažejo. — Da je vse to istina (resnica), nam pričuje omenjena ženska, ktera je tam živela, dokler ni bila prodana in v Carigrad odpeljana. Bila je tačas 8 let stara in že popolnoma godna. V Carigradu se je učila francozki, laški in nemški, pa tudi v nauku božjem je bila podučena in pred tremi leti v Napolji (Neapel) keršena. Povem Ti, predragi bravec, da še nikoli nisem take stvari vidil. Glavo ima kaj debelo, in sicer tako, da znaša četerti del cele osebe; lase ima kot oglje černe, leposvetle in pol lakata dalje kakor je ona sama; stavim, da mnogo naših žensk bi želelo takih las; oči ima černe, pogleda je bistrega, zobje so lepo beli, veliki in zdravi; obraza je črnkastega; vrat in persi so vkup stisnjeni; telo je šibko; roke ima slabe in vidiš lahko, da ljudje v tem kraji ne lazijo po dveh, temuč po štirih; to pričujejo členi na rokah, ki so vsi stlačeni in poškodovani, pa je ne bolijo. Sliši se, kaj ona pripoveduje od svojih ljudi: da so ženske večje kakor moški, — da mati samo 7 tednov svoje dete doji, potem ga zapusti, da je siljeno samo po rokah in nogah se plaziti in si hrane iskati, — da njih narvečji sovražniki so zverine in pa černi ljudje, ki jih s sulicami iščejo, in ko jih najdejo, jih poberejo in v druge dežele kot sužnje prodajajo, — da so ondi velike grabljive tice, ki s svojimi kremplji njih čuda veliko pomorijo, — da njim nohti prav dolgi zrastejo, s kterimi si kopljejo luknje, v ktere se poskrivajo, — in v zadnje, da dočakajo starost le do trideset let. Le-tá ženska pije tobak iz smodk in pipe. Njene imena, ki so jih ji dali neki škof, ko so jo kerstili, so Anna Maria Lisabeta; v spomin kersta so jo obdarili s sreberno svetinjo in verižico, ktera ima podobo B. M. D. od roženkranca. — Radi hodijo ljudje to čudno stvar gledat in radi jo poslušajo, pa že bi bila davnej na Reki, ako bi dosihmal huda zima potovanja ne bila overala; gospodar njeni jo misli peljati tudi v Zagreb. Srečno poti! Janez Korban.

Iz Novega mesta 21. febr. L. — Žalostno dogodbo imam oznaniti „Novicam“, da je eden njih najzvestejših prijatlov umerl; danes namreč smo pokopali verlega domoljuba, častitega gosp. Janeza Burger-ja, tajnika tukajšne okrajne sodnije in namestnika državnega pravdnika, ki je 19. dan t. m., 60 let star, za mertudom umerl. Bodi mu zemlja lahka!

Iz Ljubljane. „Vodnikov teden“ — tako slišimo najraji imenovati tisti teden tega mesca, v kterem smo stoletni god Vodnikov obhajali z narodnimi slavnostmi, ktere nam je tako izverstno osnoval iskreni rodoljub gosp. dr. Toman in si tako zaslužil serčno hvalo in zahvalo vsega slovenskega národa — je s popisom omenjenih slovesnost in z drugimi Vodnika zadevajóčih stvari toliko pobral „Novicam“ prostora, da smo mogli odložiti popise